

Kontakty z Mediami i
Informacja

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
KOMUNIKAT PRASOWY nr 122/17
Luksemburg, 20 listopada 2017 r.

Postanowienie Trybunału w sprawie C-441/17 R
Komisja / Polska

Oprócz sytuacji wyjątkowej i bezwzględnie koniecznej dla zapewnienia bezpieczeństwa publicznego Polska musi natychmiast zaprzestać działań aktywnej gospodarki leśnej w Puszczy Białowieskiej

W razie stwierdzenia naruszenia tego nakazu Trybunał zasądzi zapłatę przez Polskę na rzecz Komisji kary pieniężnej w wysokości co najmniej 100 000 EUR dziennie

W 2007 r. Komisja zatwierdziła wyznaczenie obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska, zgodnie z dyrektywą siedliskową¹, jako obszaru „mającego znaczenie dla Wspólnoty” ze względu na występujące tam siedliska przyrodnicze oraz siedliska określonych gatunków zwierząt i ptaków. Obszar ten stanowi równocześnie obszar specjalnej ochrony ptaków wyznaczony zgodnie z dyrektywą ptasią². Puszcza Białowieska jest jednym z najlepiej zachowanych lasów naturalnych w Europie, charakteryzującym się dużymi ilościami martwego drewna oraz starodrzewów, w szczególności drzewostanów stuletnich.

Z powodu gradacji kornika drukarza polski Minister Środowiska zatwierdził w 2016 r. powiększenie etatu pozyskiwania drewna w Nadleśnictwie Białowieża, jak też prowadzenie, na obszarach dotychczas wyłączonych z zakresu jakiegokolwiek interwencji, działań aktywnej gospodarki leśnej, takich jak cięcia sanitarne, zalesiania i cięcia odnowieniowe. Przystąpiono zatem do usuwania suchych drzew oraz drzew zasiedlonych kornikiem drukarzem na około 34 000 hektarów obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska, który w całości obejmuje 63 147 hektarów.

Uznawszy, że wyżej wymienione działania aktywnej gospodarki leśnej oddziałują negatywnie na zachowanie właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków zwierząt i ptaków, dla których zachowania obszar Natura 2000 Puszcza Białowieska został wyznaczony, Komisja wniosła w dniu 20 lipca 2017 r. skargę o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom³, zmierzającą do stwierdzenia, że Polska uchybiła zobowiązaniom spoczywającym na niej na mocy dyrektywy siedliskowej, a także dyrektywy ptasiej. Poza tym Komisja wniosła do Trybunału o nakazanie Polsce, aby w oczekiwaniu na wyrok Trybunału rozstrzygający sprawę co do istoty zaprzestała, z wyjątkiem sytuacji zagrażających bezpieczeństwu publicznemu, aktywnych działań gospodarki leśnej, w tym w szczególności usuwania ponadstuletnich martwych świerków oraz wycinki drzew w ramach zwiększonego etatu pozyskiwania drewna na obszarze Puszczy Białowieskiej.

Postanowieniem z dnia 27 lipca 2017 r. wiceprezes Trybunału tymczasowo uwzględnił ten wniosek do czasu ogłoszenia postanowienia, które zakończy postępowanie w przedmiocie środków tymczasowych.

W wydanym dzisiaj postanowieniu Trybunał przypomniał, że środki tymczasowe mogą zostać zarządzane przez sędziego rozpatrującego wniosek o ich zastosowanie jedynie wtedy, gdy 1) zostanie wykazane, że ich zastosowanie jest *prima facie* prawnie i faktycznie uzasadnione (*fumus*

¹ Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U. L 206, s. 7 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 15, t. 2, s. 102), zmieniona dyrektywą Rady 2013/17/UE z dnia 13 maja 2013 r. (Dz.U. L 158, s. 193).

² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dz.U. 2010, L 20, s. 7), zmieniona dyrektywą 2013/17.

³ Sprawa [C-441/17](#).

boni iuris) oraz 2) gdy mają one pilny charakter w tym znaczeniu, iż ich zarządzenie i wykonanie przed ostatecznym rozstrzygnięciem jest konieczne w celu uniknięcia poważnej i nieodwracalnej szkody dla interesów Unii reprezentowanej przez Komisję. Sędzia rozpatrujący wniosek o zastosowanie środków tymczasowych dokonuje także, w danym przypadku, wyważenia występujących interesów.

Po pierwsze, w odniesieniu do przesłanki dotyczącej istnienia *fumus boni iuris*, Trybunał podkreślił, że jest ona spełniona, jeżeli występuje istotny spór prawny lub faktyczny, którego rozstrzygnięcie nie nasuwa się od razu, wobec czego skarga w postępowaniu głównym nie jest *prima facie* pozbawiona poważnych podstaw. W szczególności argumenty przywołane przez Komisję nie wydają się *prima facie* pozbawione poważnych podstaw, nie można więc wykluczyć, że rozpatrywane działania aktywnej gospodarki leśnej nie spełniają wymogów ochrony wynikających z dyrektyw siedliskowej i ptasiej.

Po drugie, odnośnie do przesłanki pilnego charakteru Trybunał przypomniał, że postępowanie w przedmiocie środków tymczasowych ma na celu zagwarantowanie pełnej skuteczności przyszłego ostatecznego orzeczenia, tak aby uniknąć luk w ochronie prawnej zapewnianej przez Trybunał. Aby osiągnąć ten cel, pilny charakter wniosku o zastosowanie środków tymczasowych należy oceniać pod względem konieczności orzeczenia tymczasowego dla uniknięcia wystąpienia poważnej i nieodwracalnej szkody dla strony, która domaga się tymczasowej ochrony. W niniejszym przypadku Komisja twierdzi, że rozpatrywane działania aktywnej gospodarki leśnej mogą spowodować nieodwracalną i poważną szkodę dla środowiska. Zdaniem Trybunału ze względu na to, że te działania polegają właśnie na usuwaniu starodrzewu, drzew martwych i zamierających, zasiedlonych bądź niezasiedlonych przez kornika, faktycznie wydaje się bardzo prawdopodobne, że mają one wpływ na rozpatrywane siedliska. Świadczy o tym ponadto fakt, że jednym ze środków ochrony tych siedlisk było do 2016 r. właśnie wyłączenie działań o tym charakterze na niektórych obszarach. Trybunał podkreślił, że takie konsekwencje mogą stanowić poważną i nieodwracalną szkodę dla interesów Unii i wspólnego dziedzictwa. Szkada, która wystąpi w wyniku wycinki i usunięcia tych drzew, nie będzie bowiem mogła zostać później naprawiona, w sytuacji gdyby zostały stwierdzone uchybienia, które Komisja zarzuca Polsce. W konsekwencji Trybunał stwierdził, że pilny charakter środków tymczasowych wnioskowanych przez Komisję jest wykazany.

Po trzecie, Trybunał zbadał, czy wyważenie interesów przemawia za zarządzeniem środków tymczasowych. Wskazał, że – na podstawie dowodów dostarczonych przez strony – interesy, które należy wyważyć, to z jednej strony ochrona siedlisk i gatunków przed ewentualnym zagrożeniem, jakie niosą rozpatrywane działania aktywnej gospodarki leśnej, a z drugiej strony – interes w zatrzymaniu niszczenia siedlisk przyrodniczych Puszczy Białowieskiej, na których występuje kornik drukarz. Zdaniem Trybunału Polska nie podała powodów, dla których zaprzestanie tych działań do chwili ogłoszenia wyroku co do istoty sprawy (a więc prawdopodobnie na jedynie kilka miesięcy od daty niniejszego postanowienia) mogłoby spowodować poważną i nieodwracalną szkodę na tym siedlisku. Ponadto przywołana przez Polskę okoliczność, że takie działania są ograniczone do niewielkiej części obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska, nie przemawia za tezą bronioną przez to państwo członkowskie, lecz wręcz przeciwnie, raczej wzmacnia stanowisko Komisji, zgodnie z którym czasowe zaprzestanie tych działań nie wyrządzi poważnej szkody temu obszarowi. W konsekwencji, wobec braku szczegółowych informacji dotyczących uciążliwości, jakie krótkookresowo mogą być spowodowane przez kornika drukarza, pilniejszy charakter ma uniknięcie szkód, jakie kontynuacja wspomnianych działań wyrządziłaby na obszarze chronionym.

Trybunał stwierdził w związku z tym, że **należy uwzględnić wniosek o zastosowanie środków tymczasowych** złożony przez Komisję.

Niemniej jednak, zgodnie z tym wnioskiem, w drodze wyjątku **należy wyłączyć z zakresu środków tymczasowych zarządzonych w ten sposób działania aktywnej gospodarki leśnej, które są bezwzględnie konieczne i proporcjonalne dla zapewnienia w sposób bezpośredni i natychmiastowy bezpieczeństwa publicznego osób**, pod warunkiem że z obiektywnych przyczyn nie są możliwe inne mniej radykalne środki. W konsekwencji wspomniane działania mogą być kontynuowane tylko pod warunkiem, że stanowią jedyny środek zachowania bezpieczeństwa

publicznego osób w bezpośrednim otoczeniu dróg komunikacyjnych lub innej ważnej infrastruktury, jeżeli z powodów obiektywnych nie jest możliwe zachowanie tego bezpieczeństwa poprzez przyjęcie innych mniej radykalnych środków, takich jak właściwe sygnalizowanie zagrożeń lub czasowy zakaz, któremu w danym przypadku towarzyszą odpowiednie kary, publicznego wstępu do tego bezpośredniego otoczenia.

Trybunał oddalił wniosek Polski o ustanowienie zabezpieczenia. To państwo członkowskie uważa, że gdyby wniosek Komisji został przyjęty, konieczne byłoby uzależnienie wykonania postanowienia w przedmiocie środków tymczasowych od ustanowienia przez Komisję zabezpieczenia w kwocie odpowiadającej wartości szkód, jakie mogą powstać na skutek wykonania tego postanowienia, to jest 3 240 000 000 złotych polskich (PLN) (około 757 000 000 EUR), która to kwota została obliczona na podstawie ustawodawstwa polskiego, przewidującego obowiązek rekompensaty, jeżeli grunt zostanie pozbawiony charakteru gruntu leśnego. Trybunał wskazał w tym względzie, że ustanowienie zabezpieczenia zgodnie z tym przepisem może być brane pod uwagę tylko w sytuacji, gdyby strona, od której jest ono wymagane, okazała się dłużnikiem kwot, których zapłatę ma gwarantować zabezpieczenie, i gdyby istniało ryzyko jej niewypłacalności. Nie ma to jednak miejsca w omawianej sprawie, ponieważ w każdym przypadku nie ma powodu spodziewać się, że Unia nie będzie w stanie ponieść konsekwencji ewentualnego zasądzenia od niej odszkodowania.

W końcu **Trybunał zbadał wniosek** uzupełniający Komisji o nakazanie zapłaty **kary pieniężnej** na wypadek, gdyby Polska nie przestrzegała nakazów zarządzonych w dzisiejszym postanowieniu. Komisja twierdzi bowiem, że działania, których zaprzestanie nakazano tymczasowo postanowieniem wiceprezesa Trybunału z dnia 27 lipca 2017 r., były kontynuowane, z naruszeniem zarządzonych środków tymczasowych, po doręczeniu Polsce tego postanowienia. Trybunał zaznaczył, że w systemie środków zaskarżenia ustanowionym w traktacie sędzia orzekający w przedmiocie środków tymczasowych może w szczególności tymczasowo skierować odpowiednie nakazy do drugiej strony. **Artykuł 279 TFUE przyznaje** bowiem **Trybunałowi kompetencję do zarządzania jakiegokolwiek środka tymczasowego, który Trybunał uzna za niezbędny dla zagwarantowania pełnej skuteczności ostatecznego orzeczenia. Środek taki może w szczególności przewidywać nałożenie kary pieniężnej**, w przypadku gdyby wspomniany nakaz nie był przestrzegany przez stronę, do której jest skierowany. Ze względu na to, że perspektywa nałożenia kary pieniężnej w podobnym przypadku przyczynia się do odwiedzenia danego państwa członkowskiego od nieprzestrzegania zarządzonych środków tymczasowych, wzmacnia ona skuteczność tych środków i tym samym gwarantuje pełną skuteczność ostatecznego orzeczenia, mieszcząc się w ten sposób w pełni w ramach celu art. 279 TFUE. Fakt, że nałożenie kary pieniężnej przewidziano jedynie w celu zapewnienia przestrzegania rozpatrywanych środków tymczasowych, w niczym nie przesądza jednak treści przyszłego orzeczenia co do istoty. W niniejszym przypadku akta sprawy zawierają zbiór poszlak wystarczających do tego, by Trybunał powziął wątpliwości co do tego, że Polska zastosowała się do postanowienia wiceprezesa Trybunału z dnia 27 lipca 2017 r. i że jest ona skłonna do przestrzegania dzisiejszego postanowienia do chwili ogłoszenia wyroku co do istoty sprawy. W tych okolicznościach jest niezbędne, by wzmocnić skuteczność zarządzonych dzisiaj środków tymczasowych, przewidując nałożenie kary pieniężnej, w razie gdyby Polska nie miała natychmiast i w pełni przestrzegać tych środków tymczasowych, celem odwiedzenia tego państwa członkowskiego od opóźniania dostosowania swojego zachowania do dzisiejszego postanowienia. W tym celu **Trybunał nakazał Polsce, aby powiadomiła Komisję, najpóźniej w ciągu 15 dni od doręczenia niniejszego postanowienia, o wszelkich środkach, jakie przyjęła w celu jego pełnego poszanowania, wskazując z uzasadnieniem te z rozpatrywanych działań aktywnej gospodarki leśnej, które zamierza ona kontynuować ze względu na ich konieczność dla zapewnienia bezpieczeństwa publicznego.** Gdyby Komisja uznała, że Polska nie przestrzega w pełni niniejszego postanowienia, będzie mogła zażądać podjęcia na nowo postępowania. **W drodze nowego postanowienia Trybunał rozstrzygnie w przedmiocie ewentualnego naruszenia dzisiejszego postanowienia. W razie stwierdzenia naruszenia, Trybunał nakaze Polsce zapłatę na rzecz Komisji kary pieniężnej w wysokości co najmniej 100 000 EUR dziennie od dnia doręczenia Polsce dzisiejszego postanowienia aż do chwili, w której to państwo członkowskie**

będzie przestrzegać tego postanowienia, lub do ogłoszenia wyroku kończącego sprawę co do istoty.

UWAGA: Trybunał wyda wyrok co do istoty sprawy w terminie późniejszym. Postanowienie w przedmiocie środków tymczasowych nie przesądza kwestii powództwa głównego.

UWAGA: Skarga o stwierdzenie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego może być wniesiona przeciwko państwu członkowskiemu, które uchybiło zobowiązaniom wynikającym z prawa Unii, przez Komisję lub inne państwo członkowskie. Jeżeli Trybunał Sprawiedliwości stwierdzi uchybienie, państwo, którego to dotyczy, powinno jak najszybciej zastosować się do wyroku.

Jeżeli Komisja uzna, że państwo członkowskie nie zastosowało się do wyroku, może wnieść nową skargę i domagać się sankcji finansowych. Jednak w sytuacji nieprzekazania Komisji krajowych środków transpozycji dyrektywy Trybunał Sprawiedliwości może, na jej wniosek, nakładać kary pieniężne już na etapie pierwszego wyroku.

Dokument nieoficjalny, sporządzony na użytek mediów, który nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości.

[Pełny tekst](#) postanowienia jest publikowany na stronie internetowej CURIA.

Osoba odpowiedzialna za kontakty z mediami: Ireneusz Kolowca ☎ (+352) 4303 2793